

Inleiding door: H.N. Post

Zingen : Psalm 103 vers 1

Lezen : Psalm 103

Zingen : Psalm 103 vers 9

INLEIDING

Algemeen

Het Bijbelboek Hooglied wordt wel het Lied der Liederen genoemd. In het Hooglied bezingt de bruid de Bruidegom en de Bruidegom verklaart Zijn liefde aan de bruid. In dit Bijbelboek wordt ons de tere gemeenschap getekend die mag worden beoefend door de gelovigen, die gewassen zijn in het bloed van het Lam. Het Lied der Liederen, zo wordt het Hooglied wel genoemd om de onovertroffen inhoud.

Om gelijksoortige redenen is psalm 103 wel aangeduid als de Lofzang der Lofzangen. Immers, voorzover wij weten, klimt in geen van de psalmen Davids de lof des Heeren zo hoog op als in deze zang. Wonderlijk dat David zo hooggestemd mag zijn, want we kennen ook wel andere psalmen die door David zijn gedicht en die van een geheel andere toonzetting zijn. Van vier van de zeven boetepsalmen is bekend dat ze door David zijn geschreven. Die psalmen vormen een schrill contrast met zo'n hooggestemde lofzang. In psalm 103 kan David niet zwijgen als hem de hoogste genadeweldaden ten deel vallen. Het is de Heere, Die al zijn ongerechtigheid vergeeft en van Wie David zijn sterkte heeft. Het is de Heere, Die al zijn krankheden geneest en Die zijn jeugd vernieuwt gelijk als bij een arend. En dat met het ware genadewerk gunning gepaard gaat, blijkt wel uit deze psalm. David belijdt dat wat de Heere voor hem wil zijn, dat wil Hij voor al Zijn gunstvolk wezen. Hij doet niet naar hun zonden. Zo ver het oosten verwijderd is van het westen, zo ver doet Hij hun overtredingen van hen. Hij ontfermt Zich over hen als een vader, gedachtig wat maaksel zij zijn.

We willen bij de inleiding van deze psalm stilstaan bij enkele grondlijnen die de psalm ons toont. Daarom zal de behandeling dit keer niet per vers afzonderlijk plaatsvinden, maar in verschillende gedeelten bestaande uit tekstblokken. Bij het uitwerken van deze inleiding is mij Inmiddels wel duidelijk geworden dat delen van deze psalm niet of onvoldoende konden worden behandeld omdat de hoeveelheid stof te veel omvattend is.

Verzen 1 t/m 5

David begint deze psalm met zijn eigen ziel op te wekken om met dankzegging de genade des Heeren te verheffen, Die hem als een schuldig en onmachtig zondaar rechtvaardigt, verlost en naar Zijn beeld vernieuwt. En de opwekking tot lofzegging geschiedt met overtuiging en aandrang. Direct in het eerste vers lezen we al: Loof den HEERE, mijn ziel, en al wat binnen in mij is Zijn heilige Naam. David kent de wet. Hij heeft bevindelijk geleerd wat het eerste en grote gebod inhoudt, namelijk dat we de Heere zouden liefhebben met geheel ons hart en geheel onze ziel en met geheel ons verstand en met al onze krachten. Loof den HEERE mijn ziel! Psalm 103 begint met deze woorden en eindigt er ook mee.

Loof den HEERE mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden, zo lezen we in vers 2. En juist om het gedenken te verlevendigen, begint David direct na vers 2 uit de volheid van zijn gemoed de weldaden des Heeren op te sommen:

Die al uw ongerechtigheden vergeeft.
Die al uw krankheden geneest.
Die uw leven verlost van het verderf.
Die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden.
Die uw mond verzadigt met het goede.

David spreekt hier over de vergeving der zonden als daad van vergevende liefde van de Heere in Zijn Zoon, waardoor David na schuldige afwijking van de Heere weer in Zijn gunst en gemeenschap hersteld was. Door onze val in Adam zijn we allen aan allerhande ellenden, ja aan de verdoemenis zelf onderworpen. Daarvan wist David ook. Hij heeft geleerd dat we niet hier en daar eens een steek hebben laten vallen, maar dat we allen van nature verloren liggen in zonden en schulden. Maar door genade mag David meer weten. David heeft de woorden van het kerstfeest leren verstaan. De volzalige God is naar de rampzalige mens gekomen. In de brief aan de Corinthiërs (2 - 8 : 9) lezen we het geheim: Want gij weet de genade van onze Heere Jezus Christus, dat Hij is arm geworden daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede rijk zou worden.

De Heere wil ook van krankheden genezen. Het gaat hier in de eerste plaats om de krankheid van de ziel, maar ook kan gedacht worden aan lichamelijke ziekten die toch een gevolg van de zonden zijn. Met oog op de krankheid der ziel zegt de bijbelverklaarder: Als de zonde gedood wordt, is de krankheid genezen. Door onze schuld en misdaden hebben we de dood verdiend, maar God schenkt ons het leven door de schuld en misdaden te vergeven. Als God door vergevende genade de schuld der zonde wegneemt dan zal Hij door vernieuwende genade de kracht der zonden breken. Waar Christus voor een ziel tot gerechtigheid geworden is, daar is Hij ook tot heilgemaakt geworden (1 Cor. 1 : 30). Hier gaat het ook over de verlossing van de ziel. Hier wordt bedoeld op de vernieuwing van het hart, de opwekking uit de doden en de geestelijke levendmaking uit de doodstaat van de zonde. We willen dit alles samenvatten in één woord, namelijk: de wedergeboorte. Wat wedergeboorte is?

We noemen de volgende kenmerken van de wedergeboorte:

- Het geloof in Christus en de ware bekering tot God (2 Kor. 5:17).
- Liefde tot God en liefde tot de naaste (1 Joh. 5:1 + 2).
- Ware afkeer van de zonde, wereld en eigen ik (1 Joh. 2:15).
- Een vlieden van alle gelegenheden tot zondigen. En ook de rok haten die met het vlees bevlekt is. En het kruisigen van het vlees met zijn begeerlijkheden en bewegingen (Galaten 5 : 24).
- Een bijzondere lust gevoelen tot Gods Woord en begerig zijn naar de redelijke en onvervalste melk om daardoor op te wassen (1 Petrus 2:2).
- Een godzalige wandel met God in Christus daar het burgerschap in de hemel is (Fil. 3:20).
- Met bekommernis over de zonden zijn aangedaan - juist als de zonde scheiding met de Heere heeft teweeggebracht - en niet rusten tot er vergeving over is verkregen (Psalm 51:3).

Verzen 6 t/m 12

Psalm 103 mocht inzetten met een lofverheffing van de menigvuldige genade des Heeren, welk aan David persoonlijk is bewezen. In de verzen 6 e.v. lezen wij hoe de lofverheffing het hart heeft gaande gemaakt en hoe de psalmdichter in deze weg de geschonken schatten en gaven wil delen met andere gelovigen.

En dan begint David in vers 6 met het aanhalen Wie de Heere wil zijn voor de onderdrukten, voor de armen en de nooddruffigen, voor de weduwen en wezen. Hierin blinkt de heerlijkheid des Heeren als Israels God en Koning: Hij neemt het op voor de zwakken en ellendigen. En Hij richt hun twistzaak en doet de verdrukten recht. Mozes wordt aangehaald in vers 7. Hij was Israëls leidsman aan wie de Heere Zijn wegen heeft bekend gemaakt. Hier wordt met "Zijn wegen" bedoeld de handelswijze en leidingen die de Heere met al Zijn volk houdt. Daarom is er aan toegevoegd dat Hij de kinderen Israels Zijn daden heeft bekend gemaakt. En die wegen kenmerken zich door Zijn barmhartigheid, genade, lankmoedigheid en grote goedertierenheid.

Als zulk een God heeft de Heere Zichzelf willen openbaren aan Mozes (Exodus 34 : 6) en aan al Zijn volk. En daarom vervolgt David het getuigenis: Hij zal niet altoos twisten. Immers hoewel Hij de schuldige niet onschuldig houdt en als een heilig God ook de ongerechtigheid van Zijn kinderen bezoekt, nochtans roemt Zijn barmhartigheid tegen het oordeel. Met Zijn kinderen twist Hij niet altoos en Hij blijft hen niet altoos bestrijden vanwege hun ongerechtigheden. Hij zal niet eeuwig de toorn tegen hen behouden, gelijk Hij dit tegen Zijn vijanden doet. Daarom wordt hier door al Zijn kinderen beleden dat Hij ons niet doet naar onze zonden en dat Hij ons niet vergeldt naar onze ongerechtigheden. Maar de lof van Zijn genade en barmhartigheid klimt nog oneindig veel hoger. Het zielsoog van de psalmdichter verliest zich als het ware in de oneindige ruimte van de goedertierenheid van de Heere.

En die goedertierenheid is geweldig over degenen die Hem vrezen. En de vrucht van die oneindige goedertierenheid is even onmetelijk. Zo ver het west verwijderd is van het oosten, zo ver heeft Hij om onze ziel te troosten van ons de schuld en zonden weggedaan. Wie hiervan een indruk krijgt, kan niet anders dan ontroerd met verwondering hierbij stilstaan. O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen! (Romeinen 11 : 33). Een uitlegger geeft het volgende beeld: Zoals de zon in het westen ondergaat en geheel verdwijnt, zo verdwijnen - als God de zonden vergeeft - de zonden geheel, zowel voor Zijn toorn als voor ons gevoelen dat met de vrede wordt vervuld.

Welke rijke bronnen van troost en vrede worden hier geopend. Hoe ontwijfelbaar zeker is die grootste van alle weldaden, de vergeving der zonden, voor het door schuld verslagen hart. Vele naar vergeving dorstende zielen hebben zich aan deze bronnen gelaafd en zijn tot hun eeuwige vertroosting verkwikt geworden. Het doet een ieder voor zich uitroepen (Micha 7 : 18): Wie is een God, gelijk Gij, Die de ongerechtigheden vergeeft en de overtreding van het overblijfsel van Zijn Erfenis voorbijgaat? Hij houdt Zijn toorn niet in eeuwigheid; want Hij heeft lust aan goedertierenheid.

De dichter kan niet zwijgen van de lof des Heeren. Die liefde Gods in Christus doet het hardste hart breken. En het meest schuldige hart vrijmoedig tot Hem naderen. Er is geen groter zonde dan die liefde niet te geloven; geen zwaarder schuld dan aan die liefde voorbij te gaan.

Verzen 13 t/m 19

Ook van de gelovigen in het Oude Testament geldt dat zij kinderen Gods waren en God kenden in Zijn vaderlijke betrekking tot hen. We lezen dit in vers 13. In dit vers vernemen wij een kennis en ervaring van de ontferming Gods over die Hem vrezen. De ontferming des Heeren over die Hem vrezen, is een vaderlijk ontferming, vol van de tederste liefde en trouw jegens hen. Zijn ontfermende ogen zijn altijd open over hen in al hun zwakheid, noden en gevaren, gereed als Hij is tot hun hulp en uitredding. Hij kent Zijn kinderen, zoals geen vader op aarde de zijnen kent. Wat heeft dit allemaal te betekenen? Niets anders dan dat er sprake is van een herstelde betrekking tussen God de Vader en de gelovige. En in die betrekking mag het kindschap worden ervaren. En dat alles is het heerlijke gevolg van de vergeving der zonden, waarvan de

Heidelbergse Catechismus spreekt (in vraag en antwoord 56): *Wat gelooft gij van de vergeving der zonden? Dat God om des genoegdoens van Christus wil al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenkt, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.*

In de Heidelbergse Catechismus lezen we voorts de vraag waarom de Heere Jezus Christus Gods eniggeboren Zoon wordt genoemd, terwijl de ware christgelovigen toch Gods kinderen zijn. Daarop lezen we het ontroerende antwoord dat Christus alleen de eeuwige natuurlijke Zoon Gods is, maar dat de gelovigen om Zijntwil uit genade tot kinderen Gods zijn aangenomen.

Een gezin met aangenomen kinderen. We weten dat zij liefde van hun adoptieouders mogen ervaren. Een gezin met eigen en geadopteerde kinderen. Als het goed is, is er bij de ouders geen onderscheid. De ouders horen beide kinderen evenveel lief te hebben. De Heere wil alle geredde zondaren tot Zijn kinderen aannemen. En dan is er bij de Heere geen onderscheid. De Heere heeft allen die tot kinderen Gods zijn aangenomen lief alsof het Zijn eigen Zoon betrof, Die Zich jegens hen als hun oudste Broeder gedraagt.

De zaken in het geestelijke en in het natuurlijke vertonen overeenkomsten. In de Bijbel worden veelvuldig beelden uit het natuurlijke leven aangehaald om daarmee geestelijke zaken te omschrijven en te verduidelijken. Dat is ook in psalm 103 het geval. Als voorbeeld noemen wij vier trekken van overeenkomst tussen de natuurlijke geboorte en de wedergeboorte:

- De natuurlijke geboorte geschiedt van Godswege uit een zaad. In de wedergeboorte geschiedt dat uit het zaad des Woords (1 Petrus 1 : 23).
- De natuurlijke geboorte brengt een volledig mens ter wereld. De wedergeboorte brengt de vernieuwing van de gehele geestelijke mens te weeg (Efeze 4 : 23 en 24).
- De natuurlijke geboorte brengt het natuurlijke leven mee. De wedergeboorte het geestelijke leven, dat is het leven in gemeenschap met God en Christus in ware gerechtigheid en heiligheid (Romeinen 6 : 4).
- De natuurlijke geboorte dient om hier op aarde een huisgezin te vormen. De wedergeboorte dient om tot het geestelijk gezin ingelaten te worden, waarbij God tot Vader wordt, de kerk moeder, de ware gelovigen en herborenen tot zonen en dochters en zo wordt door wedergeboorte het geestelijk kinschap verkregen.

We moeten terugkeren naar de inleiding. Daarom willen we nog één opmerking maken: Het geloof is een gave Gods. En wat geloof en bekering betreft, geldt dat in de wedergeboorte de verkoren zondaar geheel lijdelijk is. Dan worden de gaven aangebracht. En in de bekering en geloofsdaden wordt de verkoren zondaar medewerkend onder en met de genade. Waarom we dit zo zeggen? In de brief aan de Efeziërs is een hoofdstuk gewijd aan de geestelijke wapenrusting. En daarin lezen we ondermeer van het schild des geloofs met hetwelk gij al de vurige pijlen des bozen zult kunnen uitblussen. En hoe begint de apostel het gedeelte over de geestelijke wapenrusting? Met een oproep die klinkt als een bevel: Doet aan de gehele wapenrusting Gods! We horen hier de eis tot bekering die tot een ieder van ons komt.

We gaan dit deel van de inleiding afronden. Op diverse verzen kunnen we niet uitvoerig meer ingaan. Mogelijk dat daaraan in de bespreking aandacht kan worden gegeven. Psalm 103 is een ernstige psalm, waarin geestelijke zaken aan de hand van beelden uit het natuurlijke leven naar voren komen. We noemden kenmerken van de wedergeboorte. We spraken over het

kindschap van de gelovigen. We vergeleken de natuurlijke geboorte met de wedergeboorte. Ten slotte willen we ook nog iets zeggen over de rechtvaardigmaking, die een rechterlijke daad Gods is, waardoor Hij de uitverkoren zondaar in en om Christus vrijspreekt van schuld en straf en hem het recht op het eeuwige leven toekent. Adam was vóór de val geroepen om met een dadelijke gehoorzaamheid het eeuwige leven te verdienen voor zich en voor zijn nakomelingen. Door de zondeval moet ieder Adamskind zijn - in Adam toegerekende – schuld dragen. Dat is onmogelijk, evenmin als het mogelijk is om langs de weg van het verbroken werkverbond het eeuwige leven te verwerven. Daartoe is Christus voor de Zijnen in hun plaats getreden.

De uitwendige roeping gaat vooraf aan de rechtvaardigmaking door het geloof. De krachtdadige roeping valt samen met de dadelijke rechtvaardigmaking in de wedergeboorte als een levendmaking uit de doodsstaat. De rechtvaardigmaking in de vierschaar der consciëntie volgt op de krachtdadige roeping en wedergeboorte. Zo is de rechtvaardigmaking de persoonlijke toerekening van Christus' gerechtigheid aan de uitverkoren zondaar. En die persoonlijke toerekening geschiedt in de levendmaking uit de doodstaat der zonden. En omdat dit alles zulk een hoge en tere zaak betreft, willen wij u nog noemen Wie rechtvaardigt:

1. De Vader rechtvaardigt daadwerkelijkerwijze.
2. De Zoon rechtvaardigt verdienderwijze.
3. De Heilige Geest rechtvaardigt toepassenderwijze.
4. Het Woord rechtvaardigt middellijkerwijze.
5. Het geloof rechtvaardigt aannemender- of ontvangenderwijze.
6. De sacramenten rechtvaardigen verzegelenderwijze.
7. De goede werken rechtvaardigen verklarenderwijze.

Afronding

Psalm 103 spreekt in het tweede gedeelte nog over de kortheid en vluchtigheid van het leven. De dagen des mensen zijn als het gras; gelijk een bloem des velds alzo bloeit hij. Wanneer de wind zich over 't land laat horen; dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren. Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer. Dit is weer een beeld uit de natuur, dat geldt ter vergelijking. Luisteren we naar het vervolg: Maar de goedertierenheid des HEEREN is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen die Hem vrezen, en Zijn gerechtigheid aan kindskinderen. Aan degenen die Zijn verbond houden en die aan Zijn bevelen denken om die te doen.

De goedertierenheid des Heeren neemt geen einde over Zijn kinderen. Zijn verbond met hen en hun zaad is een eeuwig onwankelbaar verbond. In die zekerheid eindigt David deze lofzang met een krachtige oproep om de Heere te loven. Een oproep die uitgaat aan de engelen in de hemel; aan de hemelse legermachten; aan de gehele schepping; en ten slotte laat David ook een oproep tot zichzelf uitgaan: En gij mijn ziel, looft gij Hem bovenal. Ja, loof den HEERE mijn ziel.

Ter bespreking

1. Hoe luidt de Aäronitische zegen? (Num 6 : 24-26). Zien wij overeenstemming met tekstverzen uit Psalm 103?
2. Geef een definitie van het begrip bekering. In bedoelde definitie komt vier maal het woord "keer" voor.
3. Een kenmerk van de wedergeboorte is dat er een ware afkeer is van de zonde, wereld en eigen ik. Wat betekent dat?
4. Wat betekent de uitdrukking: Kracht der zonden? Wanneer wordt die kracht gebroken?
5. In de bijbel lezen we de oproep om aan verdrukten recht te doen (Jer. 22 : 3). Hoe moeten wij aan die oproep gestalte geven?
6. Wat betekent de uitdrukking: Adam niet geleerd; Christus niet begeerd.